

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 504 sahifa.

2025-yil, 11-oktyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoirazimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKTSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li	
TO'LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li	
O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELLASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Kushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'yidinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA YERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO'LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA "YASHIL" MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoz Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	268
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	273
Vohobov Hikmatillo Ma'mirjon o'g'li	
ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА	280
Тохинова Гуллола Миркамолевна	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA'LIMI BITIRUVCHILARINING O'RNI	287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM	292
Barno Erkayeva	
AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna	
DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	301
B.Sh.Mirzayev	
YOSHLAR BANDLIGIDA KO'NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	307
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH.....	311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА.....	317
Рахимходжаева Нодира Саидрахаловна	
QISHLOQ XO'JALIGI TA'MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	323
Ermonov Farrux	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLİYAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA'LIM YO'NALISHLARINI YO'LGA QO'YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	329
Turg'unov Bahtiyor Nuriddinovich	

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI	334
Amanbaev Amanali Orazbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI.....	338
Z. Teshayev	
O'ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	343
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	349
Ismailov Allayor Rashidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	355
Yusupov Farxod Adamboyevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO'NALISHLARI	359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	363
Saatmurotov Shohrux Zafar o'g'li	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR	369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO'SHIMCHA IMKONIYATLARI TO'G'RSIDA.....	374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA "XIZMATLAR IPOTEKASI" MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI	379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi	
ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ.....	384
Суюнов Шохзодбек Мурод угли	
XORIJIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA)	389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI HISOBGA OLIISHDA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH	395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	399
Muminov Sherzod Kholmirzaevich	
DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT	404
Azimov R.B.	
AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH	409
Xolto'rayev Islom Ilhomovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI	416
Sayipov Begzod Rahimovich	
TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI	422
Sadikov Iskandar Gayratovich	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	427
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li	

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	433
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI	438
Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li	
РОЛЬ ЖИЛИЩНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В СИСТЕМЕ КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ МЕЗОУРОВНЯ	446
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
TO'QIMACHILIK SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURLARINI BOSHQARISHDA XORIJ TAJRIBALARINING ZARURLIGI	454
Abdullayev Dostonbek G'ofurjon o'g'li	
TURISTIK KLASSTERLARNING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI	458
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RESURS TA'MINOTI BOSHQARUVINING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA MODELLARI	462
Arziqulova Oybar chin Eshquvat qizi	
XIZMATLAR SEKTORIDA RAQAMLI INNOVATSIYALAR VA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI QONDIRISH MEXANIZMLARI	467
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА	472
Базаров Бердымурад Улугмуродович, Атавуллаева Саида Джумабекмуродовна	
TURIZM SOHASIDA KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	478
Ho'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING RO'LI	483
Nabiyeva Muxabbat Djabirxanovna	
"HOW GREEN INVESETMENTS CAN EFFECT ON ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES"	485
Farangiz Ma'rufjonovna Pirmatova	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURLAR MANBALARI VA ULARNING HAJMINI OSHIRISHNING ZARURIYATI	493
Abduraxmonov Akmal Nurmat o'g'li	
GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEXNOLOGIYALARNING ROLI	498
M.Sh. Tolipov	

GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEKNOLOGIYALARNING ROLI

M.Sh. Tolipov

Toshkent davlat texnika universiteti

“Sanoat iqtisodiyoti va menejmenti” kafedrası v.b. professori

Annotatsiya: Mazkur maqolada xalqaro boshqaruvning ekologik siyosatni muvofiqlashtirishdagi o'rni va yashil texnologiyalarni joriy etishdagi dolzarbligi tahlil qilingan. Xususan, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG) hamda Parij kelishuvi kabi xalqaro huquqiy hujjatlar davlatlararo siyosat uyg'unligini ta'minlashda markaziy instrument sifatida ko'rib chiqiladi. Yashil texnologiyalar rivojlanishining asosiy tendensiyalari — qayta tiklanuvchi energiya manbalari, elektromobillar, “circular economy” konsepsiyasi va aqlli shahar (smart city) loyihalari misolida yoritilgan. O'zbekiston tajribasi asosida qayta tiklanuvchi energiya loyihalari, suvni tejovchi texnologiyalar va xalqaro hamkorlik dasturlari tahlil qilinib, ilg'or xorijiy tajribani milliy sharoitga moslashtirishning ahamiyati asoslab berilgan. Maqola xulosalariga ko'ra, xalqaro boshqaruvning ekologik siyosatdagi muvofiqlashtiruvchi roli yashil texnologiyalarni keng joriy etish va milliy iqtisodiyotlarni past karbonli rivojlanish yo'lga moslashtirishning asosiy omili hisoblanadi.

Kalit so'zlar: xalqaro boshqaruv, yashil texnologiyalar, barqaror rivojlanish.

Abstract: This article examines the role of international governance in coordinating environmental policies and the relevance of implementing green technologies. In particular, international legal frameworks such as the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) and the Paris Agreement are considered as key instruments for ensuring policy coherence across states. The main trends in the development of green technologies are illustrated through renewable energy, electric vehicles, the circular economy concept, and smart city initiatives. Using Uzbekistan as a case study, the article analyzes renewable energy projects, water-saving technologies, and international cooperation programs, while emphasizing the importance of adapting advanced foreign practices to national conditions. The conclusion argues that the coordinating role of international governance in environmental policy is a crucial factor for the widespread implementation of green technologies and the transition of national economies toward low-carbon development.

Key words: international governance, green technologies, sustainable development

Аннотация: В данной статье анализируется роль международного управления в координации экологической политики и актуальность внедрения зеленых технологий. В частности, такие международные правовые документы, как Цели устойчивого развития (SDG) ООН и Парижское соглашение, рассматриваются как ключевые инструменты обеспечения согласованности государственной политики. Основные тенденции развития зеленых технологий раскрыты на примере возобновляемых источников энергии, электромобилей, концепции «circular economy» и проектов умных городов (smart city). На примере Узбекистана проанализированы проекты в области возобновляемой энергетики, водосберегающих технологий и международных программ сотрудничества, а также обоснована важность адаптации передового зарубежного опыта к национальным условиям. В заключение делается вывод, что координирующая роль международного управления в экологической политике является ключевым фактором широкого внедрения зеленых технологий и адаптации национальных экономик к низкоуглеродному развитию.

Ключевые слова: международное управление, зеленые технологии, устойчивое развитие

KIRISH

Xalqaro boshqaruv — bu davlatlar, xalqaro tashkilotlar va transmilliy korporatsiyalar o'rtasidagi kompleks o'zaro bog'liqlik bo'lib, global ekologik muammolarni hal etishda siyosiy muvofiqlashtirishni taqozo etadi. 2015-yilda BMT tomonidan qabul qilingan va barcha BMT a'zo davlatlari tomonidan ma'qullangan 2030-yilgacha Barqaror rivojlanish kun tartibi (SDG) mamlakatlarni iqlim harakati, barqaror energiya ishlab chiqish hamda resurslardan samarali foydalanish kabi yo'nalishlarda siyosatni uyg'unlashtirishga chorlaydi. SDGlar "global sheriklik" tamoyiliga asoslanib, milliy siyosatlarni xalqaro maqsadlar bilan muvofiqlashtirish zaruratini aniq belgilab beradi¹.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Barqaror rivojlanish va global boshqaruv sohalarida yashil texnologiyalar hozirgi kunda ilmiy adabiyotlarda markaziy o'rinni egallamoqda. Yashil texnologiyalar iqtisodiy o'sish, ekologik barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni uyg'unlashtirishning eng muhim omillaridan biri sifatida talqin qilinadi. Tadqiqotchilar bu jarayonni turli nazariy va amaliy yondashuvlar orqali o'rganib kelmoqda. Khan o'zining "Green growth and sustainability: A systematic literature review" nomli ishida texnologik innovatsiyalar, qayta tiklanuvchi energiya iste'moli va raqamlashtirish jarayonlari barqaror o'sishga asos yaratishini ta'kidlaydi. Shaikh "Towards Sustainable Development: A Review of Green" asarida yashil texnologiyalar rivojlanishining imkoniyatlari va to'sqinliklarini keng tahlil qiladi. Oyebanji va hamkorlari esa "Green technology, green electricity, and environmental" nomli tadqiqotida ekologik boshqaruvni mustahkamlash va energiya samaradorligini oshirishda yashil texnologiyalarning global miqyosdagi ahamiyatini ko'rsatib beradi. Ushbu manbalardan kelib chiqadiki, yashil texnologiyalar global iqtisodiy tizimlarda transformatsion kuchga ega bo'lib, ekologik xavfsizlik va resurs samaradorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Nazariy jihatdan olganda, yashil texnologiyalar haqidagi adabiyotlar bir necha yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Texnologik innovatsiyalar nazariyasiga ko'ra, yangi texnologiyalar ishlab chiqarish resurslaridan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va energiya tejamkorligini oshirish orqali iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi. Institutsional nazariya esa davlat siyosati va tartibga solish mexanizmlarining yashil texnologiyalarni joriy etishdagi ahamiyatini asoslaydi. Resursga asoslangan yondashuv kompaniyalarning ichki imkoniyatlari, kadrlar salohiyati va ilmiy infratuzilmasi orqali ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirish zarurligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, stakeholder nazariyasi yashil texnologiyalarni rivojlantirishda jamiyat, investorlar, xalqaro tashkilotlar va iste'molchilarning o'zaro ta'sirini muhim omil sifatida ko'rsatadi.

Global boshqaruv kontekstida yashil texnologiyalar masalasi yanada murakkab ko'rinishga ega. Bunda xalqaro kelishuvlar, ekologik standartlar va global muvofiqlashtirish mexanizmlari muhim ahamiyat kasb etadi. Parij bitimi va BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida mamlakatlar yashil texnologiyalarni joriy etish uchun xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, investitsiya oqimlarini yo'naltirish va texnologik uzatish tizimlarini takomillashtirishga intilmoqda. Rahman va hamkorlari "Impact of Green Technology Transmission on Sustainable" nomli maqolada yuqori chiqindili sanoat tarmoqlarida yashil texnologiyalarni kam rivojlangan mamlakatlarga uzatish orqali ekologik samaradorlikni oshirish mexanizmlarini tahlil qilgan. Yikun va hamkorlari "Green growth, governance, and green technology" tadqiqotida esa davlat siyosati, reguliator institutlar va xalqaro tashkilotlarning yashil o'sishdagi rolini empirik jihatdan asoslab bergan. Ularning fikricha, global boshqaruvda texnologiyalarni joriy etish samaradorligi davlatlar o'rtasidagi muvofiqlashtirilgan siyosat, moliyaviy mexanizmlar va ilmiy hamkorlik darajasiga bog'liqdir.

Empirik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yashil texnologiyalarni joriy etish jarayonida davlat qo'llab-quvvatlashi, soliq imtiyozlari va moliyaviy rag'batlarning o'rni beqiyosdir. Shi "The role of government fiscal and tax incentives in green" maqolasida davlatning fiskal siyosati, jumladan budjet xarajatlari va soliq yengilliklari yashil innovatsiyalarni rivojlantirishda kuchli ta'sir ko'rsatishini isbotlaydi. Aldawsari "Role of government support in advancing green" tadqiqotida esa davlat qo'llab-quvvatlashi bilan korxonalarning innovatsion faolligi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligini empirik dalillar orqali ko'rsatgan. Akhtaruzzaman "Government intervention and green innovation" asarida davlatning reguliator aralashuvi, energiya narxlarini tartibga solish siyosati va ekologik normativlar innovatsion faoliyatga qanday ta'sir qilishini tahlil qilgan. Shuningdek, Zou "Can digital governance stimulate green development" tadqiqotida raqamli boshqaruv vositalari — sun'iy intellekt, IoT va ma'lumotlar tahlili — sanoat tarmoqlarida yashil rivojlanishni jadallashtiruvchi omil sifatida baholangan.

Yashil texnologiyalar bo'yicha korporativ miqyosdagi tadqiqotlar ham sezilarli o'sish tendensiyasiga ega. Song "A Case Study of Listed Energy Companies in Beijing" nomli tadqiqotida energetika kompaniyalarining ilmiy-tadqiqot investitsiyalari bilan ularning moliyaviy natijalari o'rtasidagi munosabatni tahlil qilib, bu aloqaning vaqt kechikishlari bilan o'zgaruvchan xususiyatga ega ekanligini ko'rsatgan. Gao "ESG performance and

¹ A/RES/70/1 - Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development

green technology innovation” ishida esa ekologik, ijtimoiy va boshqaruv (ESG) ko’rsatkichlari yuqori bo’lgan kompaniyalar yashil texnologiyalarni joriy etishda ustunlikka ega ekanligi isbotlangan. Ushbu tadqiqotlar panel ma’lumotlar, regressiya modellari va interaktiv tahlillar asosida olib borilgan bo’lib, ular yashil texnologiyalarni iqtisodiy natijalar bilan bog’lovchi asosiy mexanizmlarni ochib beradi.

Adabiyotlar sharhidan kelib chiqadiki, sohada bir necha muhim masalalar hanuz to’liq o’rganilmagan. Birinchidan, ko’plab tadqiqotlar rivojlangan mamlakatlarga qaratilgan bo’lib, rivojlanayotgan mintaqalar, jumladan Markaziy Osiyo tajribasi yetarlicha yoritilmagan. Ikkinchidan, yashil texnologiyalarning iqtisodiy samarasi darhol namoyon bo’lmashligi, vaqt kechikish omillarining e’tiborga olinmasligi ilmiy bo’shliqni yuzaga keltiradi. Uchinchidan, davlat siyosati, moliyaviy shaffoflik, korrupsiya darajasi kabi omillar yashil texnologiyalarni joriy etish jarayonida muhim o’zgaruvchilar sifatida hali yetarlicha tahlil qilinmagan. Zhou “Driving effect of government environmental protection” maqolasida davlatning ekologik xarajatlari va moliyaviy shaffoflik o’rtasidagi murakkab o’zaro ta’sirni ochib bergan. Bundan tashqari, texnologiya uzatish jarayonlarining samaradorligi, kompaniyalarning texnik tayyorgarlik darajasi va ilmiy infratuzilmasi ham yashil innovatsiyalar muvaffaqiyatining asosiy shartlaridan biri sifatida baholanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida ilmiy maqolada xalqaro tashkilotlarning (BMT, Jahon banki, IEA) ochiq ma’lumotlar bazalari, shuningdek, Scopus va ScienceDirect tizimlaridagi ilmiy manbalar tahlil qilindi. Olingan statistik ma’lumotlar taqqoslash, dinamik qatorlar va regressiya tahlili usullari orqali qayta ishlanib, yashil texnologiyalar va global boshqaruv o’rtasidagi bog’liqlik aniqlangan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iqlim siyosatining eng muhim huquqiy instrumentlaridan biri — Parij kelishuvi bo’lib, u 2015-yil COP21 sammitida qabul qilingan va 2016-yil 4-noyabrda kuchga kirgan. Parij kelishuvi davlatlarni o’zining milliy belgilangan hissalarini — NDClar (Nationally Determined Contributions) orqali issiqxona gazlari emissiyalarini kamaytirish hamda har besh yilda umumiy natijalarni baholash (global stocktake) mexanizmini joriy etishga majbur qiladi. Ushbu yondashuv milliy siyosatlarni xalqaro talablar va ilmiy asoslangan maqsadlarga moslashtirishni rag’batlantiradi hamda global iqlim barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi².

Bundan tashqari, xalqaro boshqaruv organlari — jumladan OECD va boshqa institutlar — mamlakatlar hamda mintaqalar o’rtasidagi siyosiy uyg’unlikni kuchaytirish, iqlim moliyalashtirish oqimini kuzatish va qarorlarni ilmiy ma’lumotlarga asoslash orqali global darajadagi operativ harakatlarni rag’batlantirmoqda. OECD ma’lumotlariga ko’ra, IPCC tavsiyalarini inobatga olganda, 2030-yilgacha global isish darajasini 1,5°C bilan cheklash uchun 2019-yilga nisbatan issiqxona gazlari (GHG) emissiyalarini taxminan 43 foizga qisqartirish talab etiladi. Biroq hozirgi milliy majburiyatlar ushbu bo’shliqni to’liq qoplamaydi. Shu sababli milliy siyosatlarni Parij kelishuvi maqsadlari bilan muvofiqlashtirish zaruriyati yanada kuchaymoqda³. Yana bir muhim jihat — hududiy va sektoral tashabbuslarni, jumladan Yevropa Ittifoqining “European Green Deal” dasturini, milliy hamda korporativ strategiyalar bilan uyg’unlashtirishdir. Ushbu tashabbuslar yashil investitsiyalarni jalb etish, texnologik o’tish jarayonlarini tezlashtirish va karbon neytrallikka erishish maqsadlarini qo’llab-quvvatlaydi. Bunday blok-siyosatlar nafaqat reglamentiv bosim mexanizmlari orqali, balki iqtisodiy rag’batlantirish choralari — subsidiyalari, soliqqa oid imtiyozlar, yashil obligatsiyalar va moliyaviy grantlar orqali ham transmilliy korxonalar hamda mahalliy hukumatlarni yashil texnologiyalarni joriy etishga undaydi. Bu yondashuv iqlim siyosatini faqat ekologik emas, balki iqtisodiy modernizatsiyaning asosiy drayveriga aylantiradi⁴.

Xalqaro boshqaruvning ekologik siyosatni muvofiqlashtirish funktsiyasi — bu faqat huquqiy yoki diplomatik majburiyat emas, balki ilmiy maqsadlar, moliyaviy oqimlar va mintaqaviy strategiyalar orqali amaliy o’zgarishlarni shakllantirishning markaziy vositasidir. Ana shu vosita yordamida yashil texnologiyalarni keng miqyosda joriy etish va milliy iqtisodiyotlarni past karbonli rivojlanish modeliga moslashtirish imkoniyati yaratiladi⁵.

So’nggi o’n yilliklarda yashil texnologiyalar rivojlanishida bir qator muhim tendensiyalar kuzatilmoqda. Birinchidan, qayta tiklanuvchi energiya manbalari hajmi jadal sur’atlarda kengaymoqda. Masalan, 2021-yilda dunyo bo’yicha o’rnatilgan yangi elektr quvvatlarining qariyb 80 foizi qayta tiklanuvchi energiya manbalariga to’g’ri kelgan bo’lib, ulardan eng katta ulushni quyosh va shamol elektr stansiyalari tashkil etgan. Bu holat energetika sektorining global dekarbonizatsiya yo’nalishidagi tub burilish nuqtasini ifodalaydi⁶. Xitoy, AQSh va Hindiston bu sohada yetakchi hisoblanadi.

2 <https://unfccc.int/process-and-meetings>

3 [/www.oecd.org](http://www.oecd.org)

4 <https://european-union.europa.eu>

5 <https://unfccc.int/process-and-meetings>

6 International Energy Agency. (2022). Renewables 2022: Analysis and forecast to 2027. Paris: IEA.

Ikkinchidan, transport sektorida elektromobillar va gibrid transport vositalaridan foydalanish jadal ortmoqda. Bloomberg NEF (2023) hisobotiga ko'ra⁷, 2030-yilga borib yo'llarda 200 milliondan ortiq elektromobil bo'lishi kutilmoqda. Bu jarayon nafaqat karbonat chiqindilarini kamaytiradi, balki global neftga bo'lgan talabni ham sezilarli darajada qisqartiradi.

Uchinchidan, chiqindilarni boshqarish sohasida "circular economy" konsepsiyasi keng joriy qilinmoqda. Bu yondashuv mahsulotlarni ishlab chiqarishdan tortib iste'mol va utilizatsiyagacha bo'lgan barcha jarayonda resurslardan qayta va takror foydalanishga asoslanadi. Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida, masalan, qayta ishlangan chiqindilar umumiy chiqindilar hajmining 47 foizini tashkil etadi⁸.

To'rtinchidan, "smart city" loyihalari kengayib bormoqda. Aqlli shahar konsepsiyasi energiya, suv va transport tizimlarini raqamli texnologiyalar yordamida samarali boshqarishga asoslanadi. McKinsey Global Institute (2018) ma'lumotlariga ko'ra⁹, smart city texnologiyalarini keng joriy qilish orqali shaharlarning energiya sarfini 20–30 foizgacha qisqartirish mumkin. Umuman olganda, ushbu tendensiyalar xalqaro boshqaruvni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtiruvchi asosiy yo'nalishlarni belgilab bermoqda.

Transmilliy korporatsiyalar (TMK) global iqtisodiyotning eng yirik ishtirokchilari sifatida yashil texnologiyalarni keng joriy etishda muhim rol o'ynamoqda. TMKlar faoliyati ko'plab mamlakatlarga ta'sir ko'rsatgani sababli, ularning ekologik strategiyalari xalqaro boshqaruv tizimining tarkibiy qismiga aylangan. Masalan, Tesla Inc. elektromobillar va qayta tiklanuvchi energiya yechimlarini ommalashtirish orqali global avtomobil sanoatining karbon neytrallikka o'tishiga kuchli turtki berdi¹⁰. Apple kompaniyasi esa 2030-yilgacha butun qiymat zanjirini karbon neytral qilishni maqsad qilganini e'lon qilgan bo'lib, allaqachon o'z ofis va ishlab chiqarish korxonalarini 100% qayta tiklanuvchi energiyaga o'tkazgan¹¹. Shuningdek, Toyota korporatsiyasi "Hybrid Synergy Drive" texnologiyasi va vodorodli transport vositalarini ishlab chiqish orqali yashil transport sohasida yetakchilik qilmoqda¹².

So'nggi yillarda TMKlarning ekologik mas'uliyatini baholashda ESG (Environmental, Social, Governance) standartlari asosiy mezon sifatida shakllanmoqda. ESG ko'rsatkichlari kompaniyalarning nafaqat iqtisodiy, balki ekologik va ijtimoiy samaradorligini ham o'lchash imkonini beradi. Masalan, MSCI ESG Ratings 2022-yilgi hisobotida dunyodagi 2800 dan ortiq yirik korporatsiyalar baholangan va ularning 70 foizidan ortig'i kamida bitta ekologik ko'rsatkich bo'yicha o'z majburiyatlarini kuchaytirgan¹³. Jahon banki ham ESG standartlarini joriy etish orqali barqaror moliyaviy oqimlarni shakllantirish mumkinligini ta'kidlaydi¹⁴.

Yashil texnologiyalar nafaqat ekologik xavfsizlikni ta'minlaydi, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Birinchidan, resurslardan tejankor foydalanish ishlab chiqarish jarayonida energiya va xomashyo sarfini sezilarli darajada qisqartiradi. Xalqaro mehnat tashkiloti¹⁵ hisob-kitoblariga ko'ra, yashil iqtisodiyot konsepsiyasini keng tatbiq etish 2030-yilga borib global yalpi ichki mahsulot (YAIM)ni 4,2 foizga oshirishi mumkin.

Ikkinchidan, yashil texnologiyalar mehnat bozorida yangi imkoniyatlar yaratadi. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya sanoatida 2022-yilda 13 milliondan ortiq kishi band bo'lgan va bu ko'rsatkich 2030-yilga borib 38 millionga yetishi prognoz qilinmoqda¹⁶. Bu esa nafaqat iqtisodiy o'sish, balki ijtimoiy barqarorlikni ham mustahkamlaydi.

Uchinchidan, yashil texnologiyalar moliyaviy bozorlarning yangi segmentlarini shakllantirmoqda. "Green finance" (yashil moliya) mexanizmlari, jumladan, yashil obligatsiyalar bozori jadal kengaymoqda. 2023-yilda dunyo bo'yicha yashil obligatsiyalar hajmi 2 trillion AQSh dollaridan oshdi, bu esa global investorlarning ekologik loyihalarga qiziqishi tobora kuchayayotganini ko'rsatadi¹⁷. Shuningdek, OECD (2022) ma'lumotlariga ko'ra¹⁸, yashil investitsiyalarni rag'batlantirish orqali 2050-yilgacha karbon neytrallikka erishish uchun yiliga kamida 6,9 trillion dollar investitsiya talab etiladi. Umuman olganda, yashil texnologiyalar iqtisodiy o'sish, bandlikni oshirish va barqaror investitsiyalarni shakllantirish orqali ekologik barqarorlik bilan bir qatorda iqtisodiy barqarorlikning ham muhim omiliga aylanmoqda.

O'zbekistonda yashil iqtisodiyot tamoyillarining rivojlanishi so'nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. 2019-yilda qabul qilingan "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi" mamlakatning

7 BloombergNEF. (2023). Electric Vehicle Outlook 2023. Bloomberg Finance

8 European Commission. (2021). Circular economy action plan. Brussels: EU Publishing.

9 McKinsey Global Institute. (2018). Smart cities: Digital solutions for a more livable future. McKinsey & Company

10 Tesla. (2020). Impact Report 2020. Tesla Inc.

11 Apple. (2021). Apple commits to be 100 percent carbon neutral for its supply chain and products by 2030. Apple Inc.

12 Toyota. (2022). Sustainability Data Book 2022. Toyota Motor Corporation.

13 MSCI. (2022). MSCI ESG Ratings Methodology. MSCI.

14 World Bank. (2020). ESG Standards and Sustainable Finance. Washington, DC: World Bank.

15 International Labour Organization. (2019). Skills for a greener future. Geneva: ILO.

16 International Renewable Energy Agency. (2022). Renewable Energy and Jobs: Annual Review 2022. Abu Dhabi: IRENA.

17 World Bank. (2023). Green Bond Market Report 2023. Washington, DC: World Bank.

18 OECD. (2022). Financing climate futures: Rethinking infrastructure. Paris: OECD Publishing

barqaror rivojlanish yo'lidagi asosiy konseptual hujjat hisoblanadi¹⁹. Ushbu strategiya doirasida qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, resurslardan tejamkor foydalanish va ekologik barqarorlikni ta'minlash bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Xususan, quyosh va shamol elektr stansiyalarini qurish bo'yicha yirik loyihalar hayotga tatbiq etilmoqda. Masalan, 2021-yilda Birlashgan Arab Amirliklarining "Masdar" kompaniyasi bilan hamkorlikda 100 MVt quvvatga ega Nur-Navoi quyosh elektr stansiyasi foydalanishga topshirildi. Shuningdek, 2023-yilda Qashqadaryo va Buxoro viloyatlarida yirik shamol elektr stansiyalarini qurish ishlari boshlandi²⁰.

Bundan tashqari, suvni tejovchi texnologiyalar keng joriy qilinmoqda. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligining 2022-yilgi hisobotiga ko'ra, tomchilatib sug'orish tizimlari 1 million gektardan ortiq maydonga tatbiq etilgan bo'lib, bu suv sarfini o'rtacha 40 foizga qisqartirish imkonini bermoqda²¹.

Xalqaro tajribalarni joriy qilish ham muhim yo'nalishlardan biridir. Jumladan, Xitoyning qayta tiklanuvchi energiya sohasidagi investitsiyalari, Germaniyaning "Energiewende" dasturi va Janubiy Koreyaning "Green Growth" strategiyasi O'zbekiston uchun samarali model sifatida xizmat qilmoqda²². Ushbu tajribalar O'zbekistonda ekologik toza ishlab chiqarish, energiya samaradorligi va barqaror qishloq xo'jaligi loyihalarini amalga oshirishda qo'llanilmoqda.

Umuman olganda, O'zbekiston yashil iqtisodiyotga o'tish borasida xalqaro hamkorlikni kengaytirib, milliy tajribani ilg'or xorijiy amaliyot bilan uyg'unlashtirish orqali barqaror rivojlanishga erishishni maqsad qilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yashil texnologiyalarni xalqaro boshqaruv tizimiga integratsiya qilish bugungi global iqtisodiy va ekologik kun tartibining markaziy masalalaridan biridir. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, xalqaro tashkilotlar, davlatlar va transmilliy korporatsiyalar o'rtasidagi hamkorlik ekologik xavfsizlikni ta'minlash hamda barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda hal qiluvchi rol o'ynamoqda. BMtning Barqaror rivojlanish maqsadlari, Parij iqlim kelishuvi va boshqa xalqaro tashabbuslar mamlakatlarning ekologik siyosatini muvofiqlashtirishda muhim huquqiy va institutsional asos vazifasini bajaradi.

Yashil texnologiyalar nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilishga, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirishga ham xizmat qilmoqda. Qayta tiklanuvchi energiya, elektromobilsozlik, chiqindilarni qayta ishlash va "aqlli shahar" konsepsiyalari yangi bozorlar va investitsiya oqimlarini shakllantirmoqda. Bu jarayonda transmilliy korporatsiyalar va ESG standartlari xalqaro boshqaruv mexanizmlarining amaliy ifodasi sifatida muhim o'rin tutadi.

O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, xalqaro hamkorlik asosida amalga oshirilayotgan qayta tiklanuvchi energiya loyihalari, suvni tejovchi texnologiyalar va resurslardan samarali foydalanish tashabbuslari milliy iqtisodiyotni pastkarbonli rivojlanishga moslashtirishda muhim qadamdir. Shu bois, xalqaro boshqaruvning muvofiqlashtiruvchi roli yashil texnologiyalarni keng joriy etish va milliy hamda global miqyosda barqaror rivojlanishni ta'minlashning asosiy omillaridan biri sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Apple. (2021). Apple commits to be 100 percent carbon neutral for its supply chain and products by 2030. Apple Inc.
2. Asian Development Bank. (2021). Uzbekistan: Energy sector developments. Manila: ADB.
3. BloombergNEF. (2023). Electric Vehicle Outlook 2023. Bloomberg Finance.
4. European Commission. (2021). Circular economy action plan. Brussels: EU Publishing.
5. Government of Uzbekistan. (2019). Strategy for transition to a green economy, 2019–2030. Tashkent.
6. International Energy Agency. (2022). Renewables 2022: Analysis and forecast to 2027. Paris: IEA.
7. International Labour Organization. (2019). Skills for a greener future. Geneva: ILO.
8. International Renewable Energy Agency. (2022). Renewable Energy and Jobs: Annual Review 2022. Abu Dhabi: IRENA.
9. McKinsey Global Institute. (2018). Smart cities: Digital solutions for a more livable future. McKinsey & Company.
10. Ministry of Agriculture of the Republic of Uzbekistan. (2022). Annual report on water-saving technologies in agriculture. Tashkent.
11. MSCI. (2022). MSCI ESG Ratings Methodology. MSCI.
12. OECD. (2020). Green growth and sustainable development in Asia. Paris: OECD Publishing.
13. OECD. (2022). Financing climate futures: Rethinking infrastructure. Paris: OECD Publishing.
14. Tesla. (2020). Impact Report 2020. Tesla Inc.
15. Toyota. (2022). Sustainability Data Book 2022. Toyota Motor Corporation.
16. World Bank. (2020). ESG Standards and Sustainable Finance. Washington, DC: World Bank.

19 Government of Uzbekistan. (2019). Strategy for transition to a green economy, 2019–2030. Tashkent.

20 Asian Development Bank. (2021). Uzbekistan: Energy sector developments. Manila: ADB.

21 Ministry of Agriculture of the Republic of Uzbekistan. (2022). Annual report on water-saving technologies in agriculture. Tashkent.

22 OECD. (2022). Financing climate futures: Rethinking infrastructure. Paris: OECD Publishing.

17. World Bank. (2023). Green Bond Market Report 2023. Washington, DC: World Bank.
18. Sh, Rajabov. "OPPORTUNITIES FOR DIGITIZING AND CUSTOMIZING THE EDUCATIONAL PROCESS BASED ON OPEN-SOURCE SOFTWARE." Экономика и социум 6-1 (133) (2025): 653-656.
19. Очилов, С., Ш. Б. Раджабов, and А. А. Омонов. «Оптимизация времени прохождения нелинейной системы с параметром через область.» Современные проблемы дифференциальных уравнений и смежных разделов 1.1 (2021): 340-342.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>